

200
İKİBİN'E

Nâzım Hikmet'in bilinmeyen mektubu

"TÜRK-KÜRT KARDESLİĞİ"

NÂZIM HİKMET'İN BİLİNMEYEN MEKTUBU

Kürt ve Türk kardeşler özgürlüğe elbirliğiyle...

2000'e Doğru okuyacağınız mektubu Nâzim Hikmet gerçeğinin her yönüyle aydınlanması gerektiği düşüncesiyle tarihsel bir belge olarak yayımlıyor. Nâzim Kürdolog Kamuran Bedirhan'a yazdığı bu mektupta Kürt sorununa ilişkin görüşlerini açıklıyor: "Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan sonra, Türk yöneticiler Kürtlere vaadettikleri hakları tanımadı... Anadolu milli kurtuluş hareketi yalnız Türkler için değil, Kürtler için de tarihlerinin en şanlı sayfalarından biridir."

"Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne / alı pullu bir balon gibi verelim oynasınlar / oynasınlar türkü söyleyerek yıldızların arasında / bir günlük de olsa öğreysin dünya arkadaşlığı"

B akarsınız, Nâzim bir Japon balıkçısının teknesindedir. Yunanistan'da kurşuna dizilir. Gizenga'yı öldürmesinler diye çırpınır. Madrid kapısındaki nöbetçidir. Sarı nehre akan ordunun neferi. Kalküta'da grevcidir. Hiroşima'da bir küçük kız. Roma'dan mektuplar yazar Afrika'ya. Küba'da Fidel'in sıkıldığı el olur. Haydii ordan İsviçre'ye. Ver elini Paris. Varna'da delidir, divanedir.

Şu mavi atlastan kocaman beşikte, şiirine rüzgâr vermeyen halk kalmış mıdır Nâzim'in? O ve mahalle bakkalı "kuvvetle meçhuldür" oralarında. Ama, yine de "aynı ekmek, aynı hürriyet, aynı hasret için" çarpışıp ölebilir, yüzünü dilini bilmediği insanların yanında.

"Gerçek Türk yurtseverleri Kürt kardeşlerinin milli haklarına kavuşmak için yaptığı kavgayı can ve gönülden nasıl destekliyorsa, gerçek Kürt yurtseverleri de Türk halkının demokrasi ve milli bağımsızlık için yaptığı kavgayı öylece destekliyor."

Hele memleketi... Hele memleketin insanları. *Şeyh Bedreddin Destanı* Osmanlı dönemindeki halk hareketini, *Kuvayı Milliye Destanı* ile Ku

luş Savaşı'nı, *Memleketimden İnsan Manzaraları* ile Anadolu halkını unutulmaz dizelere döken O'dur.

Ya Kürtler? Aynı toprakları aynı ekmeği paylaştığı bu halktan neden yok denecek kadar az söz eder? Anadolu insanlarını destanlaştırırken, kafasında Kürtlerle ilgili düşünceler yok mudur? Bu soru hep sorulmuştur. Gerçekten de, *Memleketimden İnsan Manzaraları*'nda rastlanır yalnız Kürt sözcüğüne:

*Hüsnü Çavuşla on beş yıl bayan
hemşire*

kalmadı gezmediğimiz yer.

Karadeniz'de içinden Lazların

şarkta Kürtlerin arasında.

Kürtlere kuyruklu derler,

yalan

Kuyrukları yok

Yalnız çok asi, çok fakir insanlar

Zenginleri de var

ama az,

beyleri...

Ve yine aynı yerde, Diyarbakır Cezaevi'nde yatan bir devrimciyi, Halil'i anlatırken, bir iki kez geçen Kürt beyleri vardır.

"Kalbi en uzak yıldızla birlikte çarpan" Nâzım, Kürt sorununa gelince susmuş muydu? "Evet" yanıtını verenler çoğunlukta. Nedenlerini de açıklıyorlardı kendilerine göre. Birincisi, Nâzım Hikmet'in de saflarında yer aldığı TKP ulusal sorunda Kemalizmin etkisi altındaydı. İkincisi, Nâzım'ın bu konuda yeterli bilgisi yoktu. Bir diğer olasılık da, iktidarın ambargosuydu.

"Selamlamaya geldim seni yeryüzü umutları adına / bedava ekmek ve bedava karanfil adına / mutlu ekmeklerle mutlu dinlenmeler adına / evlerin / yurtların / dünyaların / ve kosmosun kardeşliği adına."

"İki halkın da özlemleri aynı"

Kökleri yüzyılların derinliklerine dalan. tarihyle, kültürüyle Kürt milletinin ön-
li bir çoğunluğu Anadolu'nun bir par-
sında yaşar. Anadolu'nun diğer parçalar
da yaşayan Türk milletini Kürt milleti
Kardeşi sayar. Her iki millet, bütün
imparatorluklar gibi, halkların zinda-
nı olan Osmanlı imparatorluğunda, Tür-
ve Kürt derebeylerinin, Osmanlı im-
paratorluk idaresinin ağır zincirle-
rinden vurulmuşlardır. Osmanlı impara-
torluğu yıkıldıktan sonra ise her
iki millet emperyalizme karşı tek

Kökleri yüzyılların derinlikleri-
ne dalan tarihiyle, kültürüyle
Kürt milletinin önemli bir çoğunluğu
Anadolu'nun bir parçasında yaşar.
Anadolu'nun öbür parçalarında ya-
şayan Türk milletini Kürt milleti kar-
deşi sayar. Her iki millet, bütün
imparatorluklar gibi, halkların zinda-
nı olan Osmanlı İmparatorluğu'nda,
Türk ve Kürt derebeylerinin, Osmanlı
İmparatorluk idaresinin ağır zincirle-
rine vurulmuşlardır. Osmanlı İmpa-
ratorluğu yıkıldıktan sonra ise her iki
millet emperyalizme karşı tek bir
cephe kurup çarpışmışlardır. Anado-
lu milli kurtuluş hareketi yalnız Türk-
ler için değil, Kürtler için de tarihle-
rinin en şerefli sayfalarından biridir.
O dövüş yıllarının sonradan Türk ida-
recilerince yasak edilen en unutul-
maz türkülerinden biri "Vurun Kürt
uşağı namus günüdür!" diye başlar.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulu-
şundan sonra, Türk idarecileri ve
egemen çevreleri, Kürt hareketinin
tanımağı vaad ettikleri millet ve in-

NÂZİM HİKMET Dünya Barışseverler Kongresi'ne katılmak üzere gittiği Stockholm'de 1958.
FOTOĞRAF: LÜTFİ ÖZKÖK

Örneğin "Karayılan Türküsü"nün "Vurun Kürt uşağı namus günüdür" nakaratı, Nâzım'da "Vurun ha yiğitler namus günüdür" olmuştu. O, bunu sonradan "Türk idarecilerin yasaklamaları"yla açıklayacaktı.

Ünlü ozan, zaman zaman "milliyetçilik"le suçlamaya kadar varan eleştiriler bugüne dek süregeldi. "Antep'i, Maraş'ı, Urfa'yı anlatmak, Kurtuluş Savaşı'nda Kürtleri anlatmaktır" yanıtı yeterli olamıyordu. Nâzım'ın bu konuya ilişkin açık bir görüşü yok muydu?

"Anadolu'da yaşayan Türklerle Kürtlerin arasına nifak sokmak isteyen gerici, sömürücü, karanlık kuvvetler, emperyalizmle el ele vererek halklarımızı daha kolayca ezmek istiyorlar".

Şimdi 2000'e Doğru, Türkiye'de ilk kez yayımladığı mektubuyla, Nâzım'ın bu konudaki net tutumunu kamuoyuna sunuyor.

Mektup, Nâzım tarafından, yakın dostu, ünlü Kürdolog Kamuran Ali Be-

Ve insan haklarına tanımada, Mal
iki Kürt milletinin millet olarak var
lığına ~~ve~~ bile inkâra kastlar götürdü.
Bu devir, Türk idarecilerinin ve
egemen sınıflarının emperyalizmin
e uzlaşmaya başlaması devridir.
Bu inkârla bu uzlaşmanın
aynı devirde başgöstermesi sadece
bir rastlama değildir. Bugün Türkiye Cumhu
riyetine Orta ve Yakın doğuda em
peryalizmin kalelerinden biri haline ge

ren Türk politikacılara Kürt milli
varlığına inkârda ısrar

san haklarını tanımadı, hatta işi Kürt milletinin millet olarak varlığını bile inkâr kadar götürdü. Bu devir, Türk idarecilerinin ve egemen sınıflarının emperyalizmle uzlaşmaya başlaması devridir. Bu inkârla bu uzlaşmanın aynı devirde başgöstermesi sadece bir rastlama değildir. Bugün Türkiye Cumhuriyeti'nin Orta ve Yakın Doğuda emperyalizmin kalelerinden biri haline getiren Türk politikacıları Kürt milletinin milli varlığını inkârda ısrar ediyor ve Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde öteki azınlıklara tanıdığı hakları bile Kürt milletine tanıtmıyor.

Türk ve Kürt halklarının Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları içinde dış ve iç politikada aynı emellere hasret çekmeleri bugünkü Türk idarecilerini korkutuyor. Her iki millet kardeş milli kültürlerini, milli ekonomilerini geliştirmek, toprağa, tarım araçlarına, hürriyete, demokratik haklara kavuşmak istiyor. Türk ve Kürt halkları Türkiye Cumhuriyeti'nin tarafsız bir dış politika gütmesini, emperyalizmin üssü olmaktan kurtulmasını öz-

"Ve dünya öyle büyük / öyle güzel / öyle sonsuz ki deniz kıyıları / her gece hepimiz / yan yana uzanıp yaldızlı kumlara / yıldızlı suların / türküsünü dinleyebiliriz."

dirhan'a yazılmış. Bedirhan'ın Paris Kürt Enstitüsü'ne bağışlanan kitaplı-ğındaki belgeler arasında bulunarak,

lüyor. Gerçek Türk yurtseverleri Kürt kardeşlerinin Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde milli haklarına kavuşmak için yaptığı kavgayı can ve gönülden nasıl destekliyorsa, gerçek Kürt yurtseverleri de Türk halkının demokrasi ve milli bağımsızlık için yaptığı kavgayı öylece destekliyor.

Anadolu'da yaşayan Türklerle Kürtlerin arasına nifak sokmak isteyen gerici, sömürücü, karanlık kuvvetler, emperyalizmle elele vererek halklarımızı daha kolayca ezmek istiyorlar. Kürt ve Türk halklarının bah-tiyarlığa insanca yaşamaya varmak için derebeylerine, kara kuvvetlere, şehir ve köy ağalarına, gericilere, ırkçılara, milletlerin varlıklarını ve milli haklarını inkâr edenlere, halkları bir-birine düşürüp sırtlarından rahatça geçinenlere, emperyalizmin uşaklarına karşı yürüttükleri yeni milli kurtuluş savaşının zaferi Kürt ve Türk halklarının elbirliğiyle kazanılır.

Ancak böyle bir elbirliğiyle kardeş iki millet hürriyete, milli ve insan haklarına kavuşabilir.

ANGİNA PEKTORİS

Yarısı burdaysa kalbimin
yarısı Çin'dedir, doktor,
Sarınehre doğru akan
ordunun içindedir.
Sonra her şafak vakti, doktor,
her şafak vakti kalbim
Yunanistan'da kurşuna diziliyor.
Sonra bizim burada,
mahkûmlar uykuya varıp, revirden el ayak çekilince,
kalbim Çamlıca'da bir harap konaktadır,
her gece, doktor.

Sonra şu on yıldan bu yana
benim fakir milletime ikram edebildiğim
bir tek elmam var elimde, doktor,
bir kırmızı elma:
kalbim

Ne arterio-skleroz ne nikotin, ne hapis
İşte bu yüzden, doktorcuğum, bu yüzden,
bende bu angina pectoris.
Bakıyorum geceye demirlerden,
ve iman tahtamın üstündeki baskıya rağmen
kalbim en uzak yıldızla birlikte çarpıyor.

1948

Enstitü'nün yayın organı *Hevi*'de yayımlanmış.

Nâzım'ın Kürt sorununa duyarsız kalmadığını gösteren tek belge bu mektup değil kuşkusuz. TKP arşivinde, ko-

nuyla ilgili başka çalışmaları da oldu-ğu biliniyor. Bir gün hepsi gün ışığına çıkacak, eminiz. O'nu her yönüyle tanımak hakkımız, tanıtmak görevimizdir. □

yaşamaya varmak için derebeyleri,
kara kuvvetlere, şehir ve köy ağa-
larına, gericilere, ırkçılara, mill-
lerin varlıklarına ve milli hak-
larını inkâr edenlere, halkları
bir-birine düşürüp sırtlarından
rahatça geçinenlere, emperyaliz-
min uşaklarına karşı...
Ancak böyle bir elbirliğiyle
kardeş iki millet hürriyete,
milli ve insan haklarına
kavuşabilir

Nâzım Hikmet

